

Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM ROZSZERZONY

LISTOPAD
2015

Czas pracy: 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 31 stron (zadania 1.–32.). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora.
5. Błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **60 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

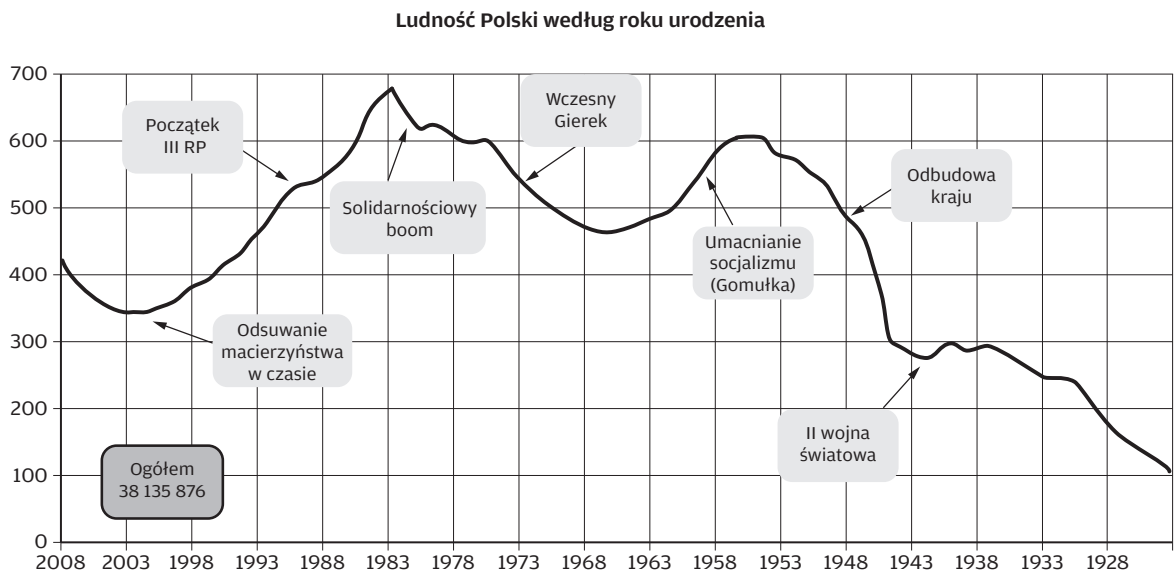
--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

CZĘŚĆ I – Test (48 punktów)

Materiał źródłowy do zadania 1.

Wykres. Zmiany demograficzne w Polsce

Źródło: [autor nieznany], Wyżę i niżę nie tylko w pogodzie, <http://www.marketside.pl> (dostęp: 6.02.2015).

Zadanie 1. (0–1)

Porównaj niżej demograficzne w Polsce z lat 50. i 60. oraz z lat 80. i 90. XX wieku, odnosząc się do czasu trwania i skali tych zjawisk.

—

.....

—

.....

Materiał źródłowy do zadania 2.

Tekst. Sposoby rozwiązywania konfliktów

Opis A. Polubowne załatwianie sporów międzynarodowych przez powołanie komisji pojednawczej. Strony nie uczestniczą w jej działaniach, ale też nie muszą się jej podporządkować.

Opis B. Pośredniczenie w rozwiązywaniu sporu mające na celu ułatwienie stronom dojście do porozumienia. Strony uczestniczą w rozmowach, nie muszą jednak przyjąć zaproponowanego rozwiązania.

Opis C. Rozmowy, pertraktacje prowadzone przez upoważnionych przedstawicieli dwóch lub większej liczby państw, instytucji, organizacji itp.

Na podstawie: <http://sjp.pwn.pl> (dostęp: 5.02.2015).

Zadanie 2. (0–2)

Do każdego opisu dopisz nazwę odpowiedniego sposobu rozwiązywania konfliktów.

Opis A –

Opis B –

Opis C –

Materiały źródłowe do zadań 3. i 4.

Tekst. Cechy współczesnego społeczeństwa

Termin stosowany głównie przez krytyków zachodniego społeczeństwa [...] jako określenie społeczeństwa biernych odbiorców, dla którego są charakterystyczne: amorficzność, rozkład więzi międzyludzkich, zanik wartości wyższych, brak zakorzenienia w tradycji, materializm, konformizm, [...] zanik indywidualności, podatność na manipulację przy użyciu propagandy i reklamy, uniformizacja kultury i jej równanie w dół.

Źródło: <http://encyklopedia.pwn.pl> (dostęp 5.02.2015).

Ilustracja. Cechy współczesnego społeczeństwa

Zadanie 3. (0–1)

Podaj nazwę społeczeństwa opisanego w tekście. Odpowiedzi wybierz spośród: *industrialne, otwarte, masowe, usługowe.*

.....

Zadanie 4. (0–1)

Rozstrzygnij, czy ilustracja nawiązuje do cech społeczeństwa opisanego w tekście. Odpowiedź uzasadnij, odnosząc się do tekstu i ilustracji.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 5.

Tekst. Koncepcja narodu

Kurdowie to największy na świecie naród pozbawiony własnej państwowości. Zamieszkując obce terytoria z trzema różnymi językami, potrafił stworzyć własną, niezależną kulturę. Historia Kurdów wpłynęła zwłaszcza na rozwój literatury, która pozwoliła na zachowanie kurdyjskiej tożsamości narodowej.

Źródło: A. Piekara, *Zakazana literatura – walka narodu kurdyjskiego o własny język i piśmiennictwo*,
<http://bliskiwschod.pl> (dostęp: 6.02.2015).

Zadanie 5. (0–2)

Podaj nazwę koncepcji narodu przedstawionej w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Koncepcja narodu:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Materiał źródłowy do zadania 6.

Dane statystyczne. Stosunek do imigrantów

Tabela 1.

Czy, Pana(i) zdaniem, każdy obywatel innego kraju, który chce przyjechać do Polski (Czech/Węgier/Słowacji) i tu zamieszkać, powinien mieć do tego prawo, czy też nie?	Polacy	Czesi	Węgrzy	Słowacy
	w procentach:			
Zdecydowanie tak	26	3	6	7
Raczej tak	36	23	17	27
Raczej nie	21	44	45	39
Zdecydowanie nie	8	23	28	23
Trudno powiedzieć	9	7	4	4

Tabela 2.

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska (Czechy/Węgry/Słowacja) potrzebuje imigrantów, osób, które przyjeżdżają do Polski (Czech/Węgier/Słowacji), aby się tu osiedlić, czy też nie?	Polacy	Czesi	Węgrzy	Słowacy
	w procentach:			
Zdecydowanie tak	3	2	3	3
Raczej tak	14	19	13	13
Raczej nie	51	45	42	49
Zdecydowanie nie	20	25	38	30
Trudno powiedzieć	12	10	4	6

Źródło: *Opinie ludności z krajów Europy Środkowej o imigrantach i uchodźcach*,
Komunikat z badań CBOS BS/60/2005, www.cbos.pl. (dostęp: 7.02.2015).

Zadanie 6. (0–2)

A. Wyjaśnij, czym się różniła w 2005 r. opinia Polaków na temat imigrantów od opinii respondentów z Czech, Węgier i Słowacji.

.....

.....

.....

.....

.....

B. Podaj przyczynę gospodarczą i społeczną niechęci respondentów do imigrantów.

Przyczyna gospodarcza:

.....

.....

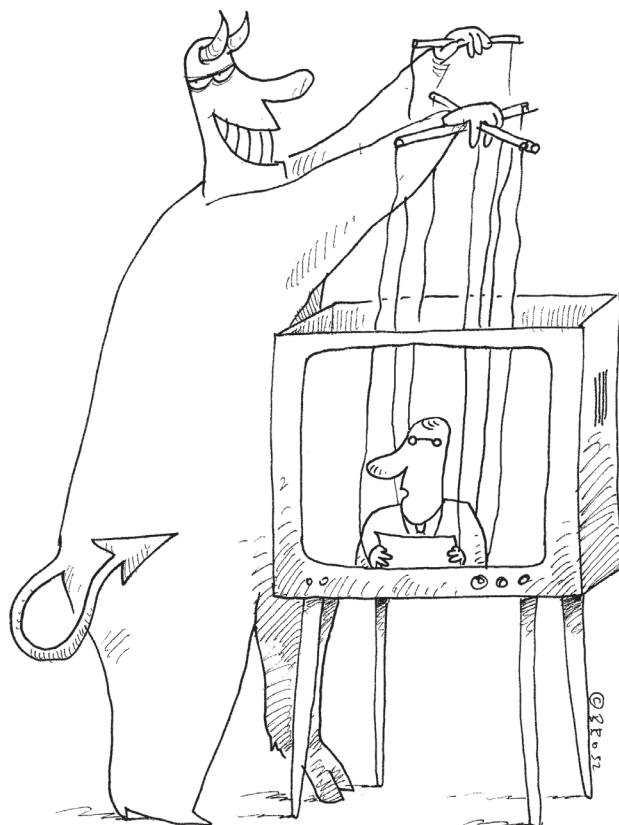
Przyczyna społeczna:

.....

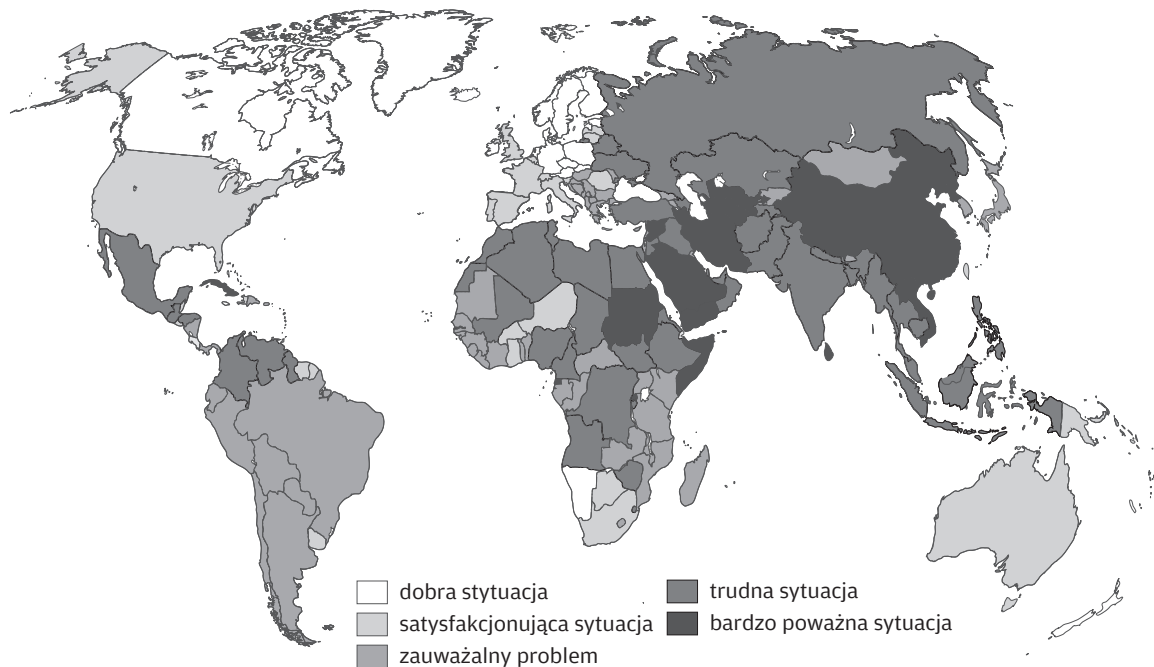
.....

Materiały źródłowe do zadania 7.

Rysunek. Problemy współczesnych środków masowego przekazu

Mapa. Wolność prasy na świecie w 2014 r.

Źródło: <http://www.gaboneco.com> (dostęp: 24.09.2015).

Zadanie 7. (0–1)

Napisz, do jakiego problemu związanego z funkcjonowaniem mediów nawiązują rysunek i mapa. W uzasadnieniu odpowiedzi uwzględnij elementy przedstawione na rysunku.

.....

.....

.....

.....

Materiały źródłowe do zadania 8.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (fragment)

Art. 122.

3. Przed podpisaniem ustawy Prezydent Rzeczypospolitej może wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie zgodności ustawy z Konstytucją.

Tekst. Proces legislacyjny w Polsce

Jeżeli wątpliwości Prezydenta dotyczą zgodności ustawy z przepisami Konstytucji, wówczas Prezydent [...] ma prawo [...] zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie jej zgodności z Konstytucją. Jest to tak zwany wniosek „prewencyjny”.

Źródło: <http://www.prezydent.pl> (dostęp: 5.02.2015).

Zadanie 8. (0–1)

Odwołując się do Konstytucji RP, wyjaśnij (nie cytując), dlaczego zwrócenie się Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego jest określane mianem wniosku „prewencyjnego”.

.....

.....

.....

Materiały źródłowe do zadania 9.

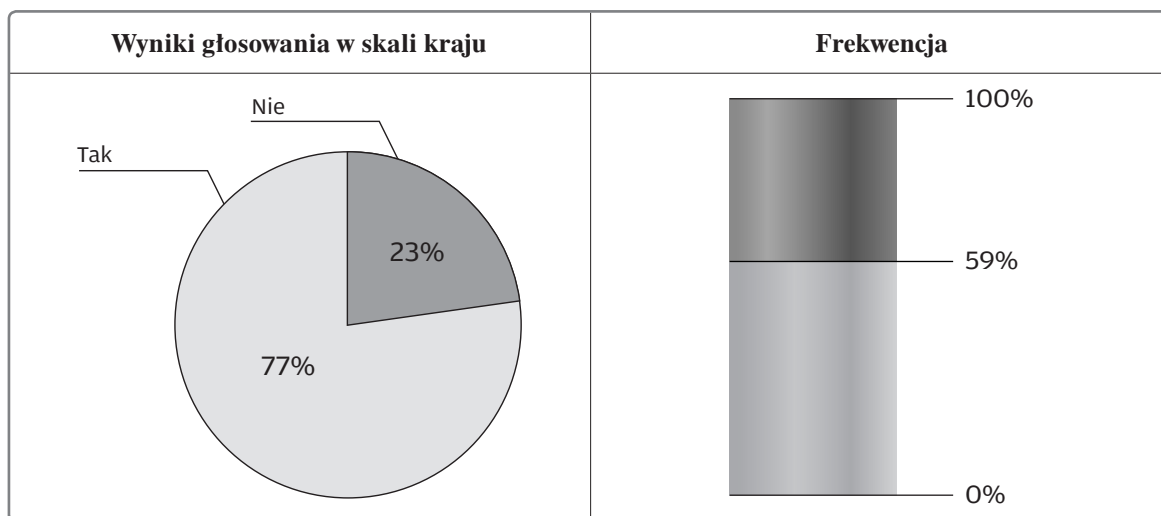
Uchwała Sejmu RP z dnia 17 kwietnia 2003 r. o zarządzeniu ogólnokrajowego referendum w sprawie wyrażenia zgody na ratyfikację Traktatu dotyczącego przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej

Na podstawie art. 90 ust. 3 Konstytucji oraz art. 71 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz.U. Nr 57, poz. 507) uchwała się co następuje: [...]

§ 2. Pytanie w referendum ma następujące brzmienie:

„Czy wyraża Pani / Pan zgodę na przystąpienie Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej?”.

Dane statystyczne. Referendum akcesyjne w Polsce

Źródło: <http://referendum2003.pkw.gov.pl> (dostęp: 8.02.2015).

Zadanie 9. (0–2)

W każdej z podanych par wybierz i podkreśl przymiotnik, który określa rodzaj referendum opisanego w tekście.

- ustawodawcze/problemowe
- oddolne/odgórne
- fakultatywne/obligatoryjne
- lokalne/ogólnokrajowe
- wiążące/niewiążące

Materiał źródłowy do zadania 10.

Tekst. Program partii politycznej

- *minimum socjalne i minimum egzystencji powinny stać się kategorią prawną, która w perspektywie będzie podstawą wypłaty świadczeń*
- *kryterium dochodowe powinno dotyczyć wszystkich świadczeń społecznych i świadczeń rodzinnych*
- *zmiana formuły dodatków z tytułu urodzenia dziecka. W większym stopniu powinni być nim objęci rodzice gorzej sytuowani [...]*
- *zrównanie szans dzieci żyjących w rodzinach pełnych i niepełnych w dostępie do pomocy finansowej państwa [...]*
- *wprowadzenie nowej kategorii pomocy rodzinom w formie „socjalnej pracy interwencyjnej”*

Źródło: [http://www\[...\]mokatow.html](http://www[...]mokatow.html) (dostęp: 2.08.2014).

Zadanie 10. (0–1)

Podkreśl nazwę partii politycznej, której fragment programu politycznego został zamieszczony powyżej. Uzasadnij swój wybór.

- A. Kongres Nowej Prawicy
- B. Platforma Obywatelska
- C. Polskie Stronnictwo Ludowe
- D. Sojusz Lewicy Demokratycznej

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Materiały źródłowe do zadania 11.

Konkordat z dnia 28 lipca 1993 r. (fragment)

Rzeczpospolita Polska i Stolica Apostolska potwierdzają, że Państwo i Kościół katolicki są – każde w swej dziedzinie – niezależne i autonomiczne oraz zobowiązują się do pełnego poszanowania tej zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego.

Ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. (fragment)

Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, zwany dalej „Kościołem”, stanowi część Powszechnego Kościoła Prawosławnego i zachowuje z nim jedność w sprawach dogmatycznych i kanonicznych. Jest niezależny od jakiegokolwiek pozakrajowej władzy duchownej i świeckiej.

Ustawa z dnia 13 maja 1994 r. (fragment)

Kościół Ewangelicko-Augsburski w Rzeczypospolitej Polskiej, zwany dalej „Kościołem”, uznający jako jedyną zasadę i normę wiary i życia wszystkie księgi kanoniczne Pisma Świętego, a także wszystkie księgi symboliczne Kościoła Ewangelicko-Luterańskiego, korzysta z pełnej wolności wyznawania swojej wiary oraz wykonywania swojego kultu religijnego.

Zadanie 11. (0–2)

A. Podkreśl poprawne dokończenie zdania.

W świetle prawa Rzeczpospolita Polska jest państwem

- A. świeckim.
- B. ateistycznym.
- C. wyznaniowym.
- D. uprzywilejowania głównego wyznania.

B. Wyjaśnij, dlaczego jedynie stosunki między Rzeczpospolitą a Kościołem katolickim są regulowane konkordatem, a nie ustawą.

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 12.

Tekst. Powstanie państwa

Opis A. *Państwo, które powstało na skutek rozpadu państwa na kilka mniejszych nowych państw.*

Opis B. *Państwo, które powstało w wyniku oderwania się części terytorium i utworzenia innego, niezależnego państwa.*

Opis C. *Państwo, które powstało poprzez połączenie kilku państw.*

Zadanie 12. (0–2)

Do każdego opisu podaj przykład państwa europejskiego, które powstało po 1989 r. według opisanego sposobu.

Opis A –

Opis B –

Opis C –

Materiał źródłowy do zadania 13.

Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki z dnia 17 września 1787 r. (fragment)

Artykuł II

§4. Prezydent, wiceprezydent i każdy funkcjonariusz cywilny Stanów Zjednoczonych zostaje usunięty z urzędu w razie postawienia przez Izbę Reprezentantów w stan oskarżenia i skazania za zdradę, przekupstwo lub inne ciężkie przestępstwa albo przewinienia.

Zadanie 13. (0–1)

Rozstrzygnij, które informacje dotyczące procedury impeachmentu w Stanach Zjednoczonych Ameryki są prawdziwe, a które – fałszywe. Przy każdym zdaniu w odpowiedniej kolumnie tabeli wpisz znak „X”.

Zdania		Prawda	Falsz
A.	Odpowiedzialność konstytucyjna w Stanach Zjednoczonych Ameryki ma charakter indywidualny.		
B.	Procedurę postawienia w stan oskarżenia rozpoczyna izba wyższa amerykańskiego parlamentu.		
C.	Przedmiot odpowiedzialności konstytucyjnej jest określony generalnie.		

Materiał źródłowy do zadania 14.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (fragmenty)

Art. 115.

1. Prezes Rady Ministrów i pozostali członkowie Rady Ministrów mają obowiązek udzielenia odpowiedzi na interpelacje i zapytania poselskie w ciągu 21 dni.

Art. 119.

3. Marszałek Sejmu może odmówić poddania pod głosowanie poprawki, która uprzednio nie była przedłożona komisji.

Art. 227.

3. Prezes Narodowego Banku Polskiego jest powoływany przez Sejm na wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej na 6 lat.

Art. 235.

1. Projekt ustawy o zmianie Konstytucji może przedłożyć co najmniej 1/5 ustawowej liczby posłów, Senat lub Prezydent Rzeczypospolitej.

Zadanie 14. (0–1)

Uzupełnij tabelę – do każdej nazwy funkcji parlamentu dopisz numer artykułu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który ją ilustruje.

Nazwa funkcji		Numer artykułu
A.	kontrolna	
B.	kreacyjna	
C.	ustrojodawcza	

Materiał źródłowy do zadania 15.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (fragment)

Art. 4.

1. Władza [...] w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.

Art. 7.

Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

Art. 11.

1. Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych.

Zadanie 15. (0–1)

Uzupełnij tabelę – do każdego artykułu Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej dopisz nazwę konstytucyjnej zasady ustroju państwa.

Numer artykułu		Nazwa konstytucyjnej zasady ustroju państwa
A.	4.	
B.	7.	
C.	11.	

Materiał źródłowy do zadania 16.

Tekst. Wybory w państwie demokratycznym

W Europie obowiązkowo chodzi się na wybory w Belgii, Luksemburgu, Liechtensteinie, na Cyprze i w Grecji oraz Turcji, częściowo (nie w całym państwie) w Szwajcarii i Austrii. [...]

W Australii niegłoszący może zostać ukarany grzywną do 50 dol. australijskich, w Belgii uporczywe uchylanie się [...] może skutkować pozbawieniem czynnych praw wyborczych.

Źródło: A. Szostkiewicz, *Mus nie dla nas*, <http://www.polityka.pl>, ©Polityka sp. z o.o. S.K.A. 2015 (dostęp: 10.02.2015).

Zadanie 16. (0–2)

A. Podaj nazwę zasady wprowadzonej w wyborach odbywających się w państwach wymienionych w tekście.

.....

B. Podaj po jednym argumencie zwolenników i przeciwników rozwiązania przedstawionego w tekście.

Argument zwolenników –

.....

.....

Argument przeciwników –

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 17.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (fragment)

Art. 168.

Jednostki samorządu terytorialnego mają prawo ustalania wysokości podatków i opłat lokalnych w zakresie określonym w ustawie.

Zadanie 17. (0–2)

A. Podaj nazwę dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego, których częścią są podatki i opłaty wymienione w art. 168 Konstytucji RP.

.....

B. Rozstrzygnij, które spośród wymienionych poniżej to podatki i opłaty lokalne. Odpowiedzi wybierz spośród: podatek dochodowy, podatek od nieruchomości, podatek od towarów i usług, podatek rolny, opłata uzdrowiskowa.

.....

Materiały źródłowe do zadania 18.

Tekst 1. Działalność IPN

Warszawa, 9 lutego 2015

*Mieszkańcy miejscowości Rudnica
Mieszkańcy i władze samorządowe Gminy Krzeszyce
Mieszkańcy i władze samorządowe Powiatu Sulcińskiego
Mieszkańcy i władze samorządowe Województwa Lubuskiego*

Szanowni Państwo

Położona w malowniczych lubuskich lasach Rudnica jest ostatnią miejscowością w Polsce, w której znajduje się ulica upamiętniająca Bolesława Bieruta. Jego nazwisko umieszczone jest nie tylko na starych tablicach, ale także na współczesnych, gdzie towarzyszy mu gminny herb. [...] Podpis Bieruta widnieje między innymi pod odmową ułaskawienia Danuty Siedzikówny „Inki”, 17-letniej sanitariuszki skazanej [...] w sfabrykowanym procesie na karę śmierci. [...]

Za kilka dni 1 marca – Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Zwracam się więc do Państwa z prośbą i apelem. [...] Uczcijcie ten dzień decyzją o rezygnacji z dotychczasowego patrona na rzecz Danuty Siedzikówny „Inki”. [...]

*Z poważaniem
dr Andrzej Zawistowski
Dyrektor Biura Edukacji Publicznej
Instytutu Pamięci Narodowej*

Źródło: <http://ipn.gov.pl/aktualnosci/2015> (dostęp: 10.02.2015).

Tekst 2. Statut Instytutu Pamięci Narodowej

§ 1. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwany dalej „IPN”, realizuje zadania określone w ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu [...], ustawie z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów [...], oraz w odrębnych przepisach.

Źródło: <http://ipn.gov.pl> (dostęp: 23.09.2015).

Tekst 3. Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Mając na względzie:

- zachowanie pamięci o ogromie ofiar, strat i szkód poniesionych przez Naród Polski w latach II wojny światowej i po jej zakończeniu,*
- patriotyczne tradycje zmagania Narodu Polskiego z okupantami, nazizmem i komunizmem,*
- czyny obywateli dokonywane na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i w obronie wolności oraz godności ludzkiej,*

– obowiązek ścigania zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i zbrodni wojennych,
– a także powinność zadośćuczynienia przez nasze państwo wszystkim pokrzywdzonym przez państwo łamiące prawa człowieka,

jako wyraz naszego przekonania, że żadne bezprawne działania państwa przeciwko obywatelom nie mogą być chronione tajemnicą ani nie mogą ulec zapomnieniu – stanowi się, co następuje: [...]

Art. 8.1. [...] tworzy się Instytut Pamięci Narodowej – Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwany dalej „Instytutem Pamięci”.

Źródło: <http://isap.sejm.gov.pl> (dostęp: 06.10.2015).

Zadanie 18. (0–1)

Rozstrzygnij, czy apel doktora Andrzeja Zawistowskiego jest zgodny z działalnością statutową IPN. Uzasadnij odpowiedź.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....
.....

Materiał źródłowy do zadania 19.

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Dz.U. z dnia 18 maja 1964 r.)

Art. 415.

Kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. [...]

Art. 471.

Dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania [...].

Zadanie 19. (0–2)

A. Podaj, jakiego rodzaju prawa dotyczy podany tekst.

.....

B. Podaj, który z przytoczonych artykułów odnosi się do odpowiedzialności deliktowej, a który – do odpowiedzialności kontraktowej.

Odpowiedzialność deliktowa –

Odpowiedzialność kontraktowa –

Materiały źródłowe do zadania 20.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (fragmenty)

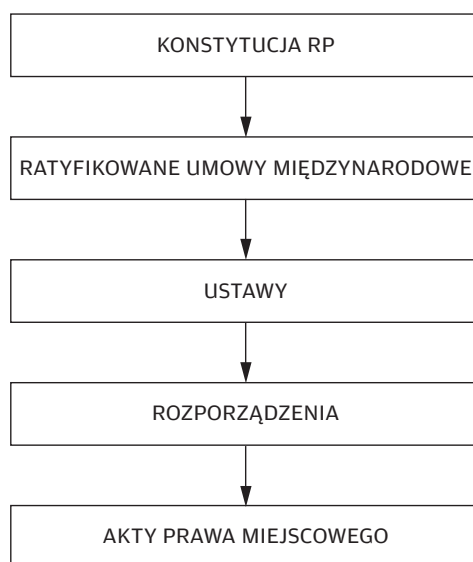
Art. 87.

1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

Art. 93.

1. Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty.
2. Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.

Schemat. Zasada systemu prawa

Zadanie 20. (0–3)

A. Podaj nazwę zasady polskiego systemu prawa, do której odnoszą się podane fragmenty Konstytucji RP oraz schemat.

.....

B. Na czym polega zasada, o której mowa w poleceniu A? Wymień jej dwa charakterystyczne elementy.

1)

2)

C. Wytlumacz, co różni akty powszechnie obowiązujące od aktów wewnętrznie obowiązujących.

.....
.....

Materiały źródłowe do zadania 21.

Tekst. Fragmenty kodeksów

Tekst A.

Art. 24. § 1. Sąd rejonowy orzeka w pierwszej instancji we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu.

Tekst B.

Art. 8a. § 1. Korespondencja skazanego pozbawionego wolności podlega cenzurze i nadzorowi, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Tekst C.

Art. 9. § 1. Czyn zabroniony popełniony jest umyślnie, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia, na to się godzi.

Zadanie 21. (0–2)

A. Do każdego fragmentu dopisz nazwę odpowiedniego aktu prawnego. Odpowiedzi wybierz spośród podanych: Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, Kodeks karny wykonawczy.

Tekst A –

Tekst B –

Tekst C –

B. Podaj, który tekst zawiera tylko normy prawa materialnego, a który – tylko normy prawa formalnego.

Normy prawa materialnego –

Normy prawa formalnego –

Materiał źródłowy do zadania 22.

Tekst. Władza sądownicza w Polsce

Pierwsze, historyczne posiedzenie ...[A]... odbyło się 23 lutego 1990 roku, ale decyzja o powołaniu ...[A]... zapadła podczas obrad „Okrągłego Stołu”. [...] Od tej pory kandydatów na urząd sędziego, na wniosek ...[A]..., powołuje ...[B]... Natomiast niezależność sądów i niezawisłość sędziów jako fundamenty państwa prawa zostały podniesione do rangi normy konstytucyjnej w Ustawie Zasadniczej z 2 kwietnia 1997 r.

Źródło: [http://www.\[...\].uroczystosci\[...\]](http://www.[...].uroczystosci[...](dostęp: 12.02.2015).) (dostęp: 12.02.2015).

Zadanie 22. (0–1)

Podaj pełne nazwy konstytucyjnych organów Rzeczypospolitej Polskiej, które w tekście zapisano literami A i B.

A –

B –

Materiał źródłowy do zadania 23.

Tekst. Kazus prawny

Dziesięcioletnia Ewa poszła do osiedlowego sklepu, żeby kupić sok jabłkowy. Za litr napoju sprzedawca kazał jej zapłacić 100 zł. Dziewczynka zapłaciła wskazaną kwotę, a potem z zakupami wróciła do domu. Poinformowała o wszystkim mamę, która zastanawiała się, czy może odzyskać pieniądze.

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 23. (0–1)

Rozstrzygnij, czy umowa sprzedaży zawarta w osiedlowym sklepie jest ważna. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Materiały źródłowe do zadania 24.

Rysunek i tekst. Międzynarodowy system ochrony praw człowieka

Komitet Praw Człowieka w Genewie w ramach systemu międzynarodowego rozpatruje skargi indywidualne na mocy dokumentu z 1966 r. Przyjmuje skargi od osób fizycznych, także międzypaństwowe.

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 24. (0–2)

A. Uzupełnij zdanie odnoszące się do przedstawionego rysunku – wpisz brakującą pełną nazwę organizacji międzynarodowej.

Ukazana na zdjęciu moneta została wydana w Rzeczypospolitej Polskiej w rocznicę uchwalenia dokumentu wydanego przez

B. Rozstrzygnij, czy powołując się na dokument, którego nazwa widnieje na monecie, obywatel polski może wnieść skargę w ramach międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka do organu opisanego w tekście. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

Materiał źródłowy do zadania 25.

Tekst. Polska polityka zagraniczna

Opis A. *Uznanie niepodległości tego państwa przez Polskę nastąpiło w 1991 r., a rok później oba kraje podpisały traktat o dobrym sąsiedztwie. Rzeczpospolita wspierała także przemiany demokratyczne na jego obszarze, szczególnie na przełomie 2004/2005 r.*

Opis B. *Podpisanie traktatów o granicach i przyjaźni zapoczątkowało proces pojednania pomiędzy Rzeczpospolitą a tym państwem. Regularny dialog prowadzony był od 1991 r. – w kwestii poparcia polskich dążeń zarówno do Unii Europejskiej, jak i do NATO.*

Opis C. *Podpisanie traktatu o przyjaznej i dobrosąsiedzkiej współpracy z tym państwem nastąpiło dopiero w 1992 r., ale pozwoliło to na podjęcie działań wyraźnie zmierzających do ugruntowania polskiej suwerenności (np. do wycofania wojsk tego kraju z terenów państwa polskiego).*

Opis D. *Traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 1992 r. gwarantował poprawne stosunki między Polską a tym państwem do 1994 r., kiedy to jego nowo wybrany prezydent rozpoczął łamanie zasad demokratycznych w swoim kraju.*

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 25. (0–1)

Do każdego opisu relacji Polski z sąsiadami dopisz nazwę państwa, którego on dotyczy.

Opis A –

Opis B –

Opis C –

Opis D –

Materiał źródłowy do zadania 26.

Tekst. Polska polityka zagraniczna w 2012 r.

Prymat USA został zakwestionowany, a asertywność gospodarek wschodzących wzrasta. Pomimo kryzysu, większość państw azjatyckich, także Rosja, radykalnie zwiększa nakłady zbrojeniowe.

Źródło: *Priorytety polskiej polityki zagranicznej*, Warszawa, marzec 2012,
<http://www.msz.gov.pl> (dostęp: 10.02.2015).

Zadanie 26. (0–1)

Odnosząc się do typów ładów światowych, określ, do jakiej zmiany w układzie sił na świecie nawiązuje tekst.

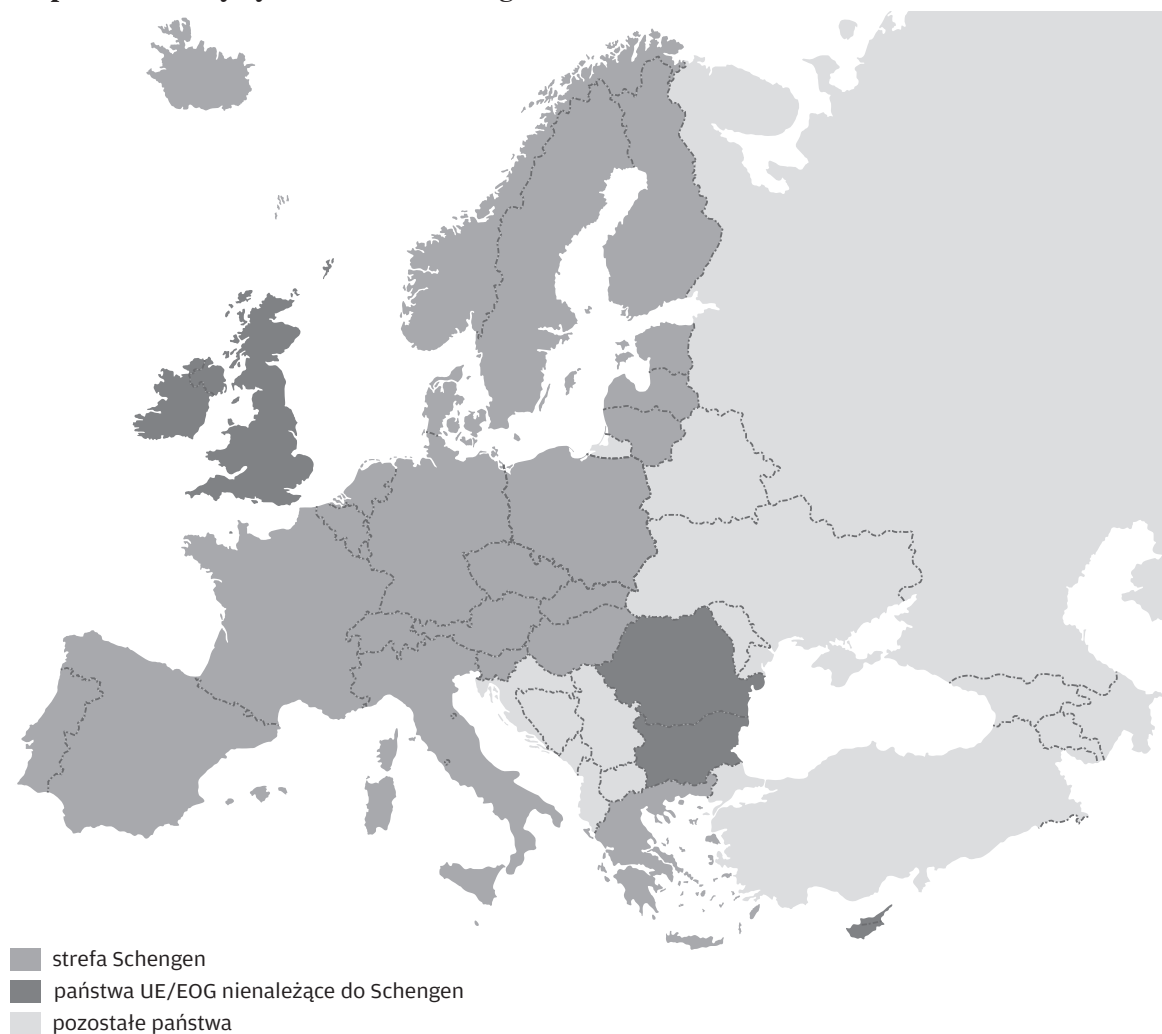
.....

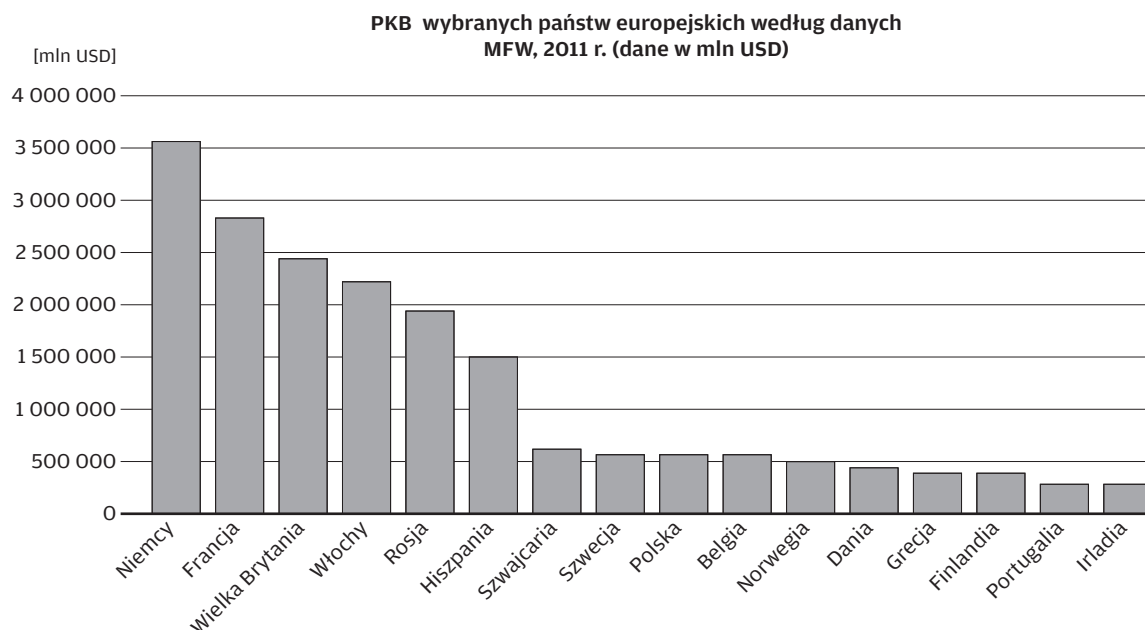
.....

.....

Materiały źródłowe do zadania 27.

Mapa i dane statystyczne. Strefa Schengen

Źródło: opracowanie własne.

Zadanie 27. (0–3)

A. Podaj nazwy umieszczonych na wykresie państw, które należą do strefy Schengen, ale nie należą do Unii Europejskiej.

.....

B. Podaj dwa pozytywne i dwa negatywne skutki funkcjonowania strefy Schengen dla obywateli Unii Europejskiej.

Pozytywne skutki:

1)

.....

2)

.....

Negatywne skutki:

1)

.....

2)

.....

Materiał źródłowy do zadania 28.

Tekst. Konflikty na świecie

Aby poznać i zrozumieć obecny i przyszły kształt świata, możemy odwołać się do dwóch całkiem przeciwstawnych paradygmatów. Pierwszy paradygmat to zderzenie cywilizacji Samuela P. Huntingtona [...]. Według Huntingtona różnice kulturowe odgrywają istotną rolę w konfliktach międzynarodowych, a tym samym utrudniają budowę nowego pokojowego ładu międzynarodowego. [...] Oprócz języka, to religia jest w koncepcji Huntingtona najważniejszym elementem wyróżniającym odrębne cywilizacje. [...]

Alternatywnym paradygmatem może być tutaj teoria mimetyczna Rene Girarda, która zakłada, że konflikty powstają częściej wtedy, gdy [...] stosunki międzyludzkie zaczyna charakteryzować jednakowość (uniformizacja). Bliscy, a nie obcy, prędzej staną się wrogami. [...] Im bardziej ludzie stają się do siebie podobni i każdy może porównać się z kimkolwiek innym, tym bardziej zbliżamy się do świata, któremu zagraża globalna wojna domowa.

Źródło: J.M. Fiszer, *Euroatlantycki system bezpieczeństwa międzynarodowego w multipolarnym świecie*, <http://www.academia.edu> (dostęp: 12.02.2015).

Zadanie 28. (0–1)

Porównaj poglądy P. Huntingtona i R. Girarda na temat przyczyny konfliktów na świecie.

.....

.....

.....

.....

.....

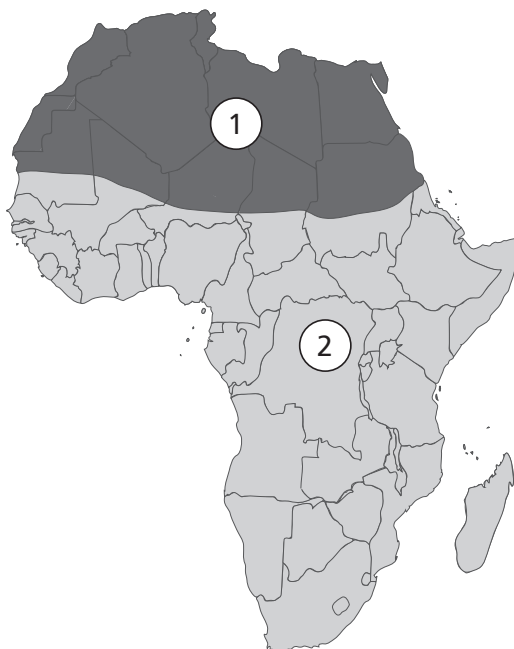
Materiały źródłowe do zadania 29.

Tekst i mapa. Uchodźcy we współczesnym świecie

Z nowych danych dotyczących nieregularnej migracji przez Morze Śródziemne w trzecim kwartale 2014 roku wynika alarmujący wzrost liczby osób, które drogę do Europy przypłacają życiem. [...]

Nie znamy wszystkich przyczyn ani wzrostu liczby nieregularnych migrantów przepływających się przez Morze Śródziemne, ani wzrostu liczby ofiar [...]. Niestabilna sytuacja i brak bezpieczeństwa dały się we znaki uchodźcom z Afryki subsaharyjskiej oraz Bliskiego Wschodu, zmuszając ich tym samym do dalszej ucieczki.

Źródło: [http://www.\[...\].wiadomosci/2014](http://www.[...].wiadomosci/2014) (dostęp: 12.02.2015).

Zadanie 29. (0–2)

A. Podkreśl poprawne dokończenie zdania.

Informacje zamieszczone w tekście pochodzą z apelu skierowanego do państw UE przez

- A.** UNESCO.
- B.** UNICEF.
- C.** UNIDO.
- D.** UNHCR.

B. Podaj, jakim numerem zaznaczono na mapie część Afryki, o której mowa w tekście.

.....

Materiały źródłowe do zadania 30.

Tekst 1. Ojcowie-założyciele Unii Europejskiej

Opis A. Polityk francuski, który doprowadził do gospodarczego porozumienia z Niemcami, dotyczącego przemysłu stalowego i węglowego. Rocznica przedstawienia tego planu (9 maja) jest obchodzona jako Dzień Europy.

Opis B. Polityk niemiecki, zwolennik zjednoczenia Niemiec. Doprowadził do integracji Niemiec z zachodnią Europą poprzez członkostwo w EWWiS, EWG i NATO. Podstawą jego polityki było pojednanie z Francją.

Opis C. Polityk belgijski. Był przewodniczącym Rady Europy, a następnie przewodniczącym Zgromadzenia Ogólnego EWWiS. W tym czasie stworzył i przedstawił koncepcję powołania Europejskiej Wspólnoty Politycznej.

Opis D. Polityk brytyjski, popularyzator terminu „żelazna kurtyna”. Jako jeden z pierwszych nawoływał do integracji Europy na zasadzie federacji – według niego miała to być gwarancja pokoju i współpracy.

Źródło: opracowanie własne.

Tekst 2. Przemówienie jednego z ojców-założycieli UE (fragment)

...musimy odtworzyć europejską rodzinę w strukturze regionalnej, którą można by nazwać Stanami Zjednoczonymi Europy, a pierwszym realnym krokiem w tym kierunku będzie utworzenie Rady Europy. Nawet jeśli na początku nie wszystkie państwa Europy będą chciały lub mogły przystąpić do tej unii, i tak musimy pracować nad tym, aby zgromadzić i połączyć te, które chcą i mogą tego dokonać.

Źródło: <http://europa.eu> (dostęp: 14.02.2015).

Zadanie 30. (0–2)

A. Do każdego opisu podaj imię i nazwisko polityka, którego on dotyczy.

Opis A –

Opis B –

Opis C –

Opis D –

B. Podaj, który z ojców-założycieli Unii Europejskiej wygłosił przemówienie zamieszczone w tekście 2.

.....

Materiał źródłowy do zadania 31.

Rysunek. Symbol organizacji międzynarodowej

Zadanie 31. (0–1)

Podkreśl poprawne dokończenie zdania.

Na rysunku przedstawiono flagę

A. Rady Europy.

B. Unii Europejskiej.

C. Rady Europejskiej.

D. Rady Unii Europejskiej.

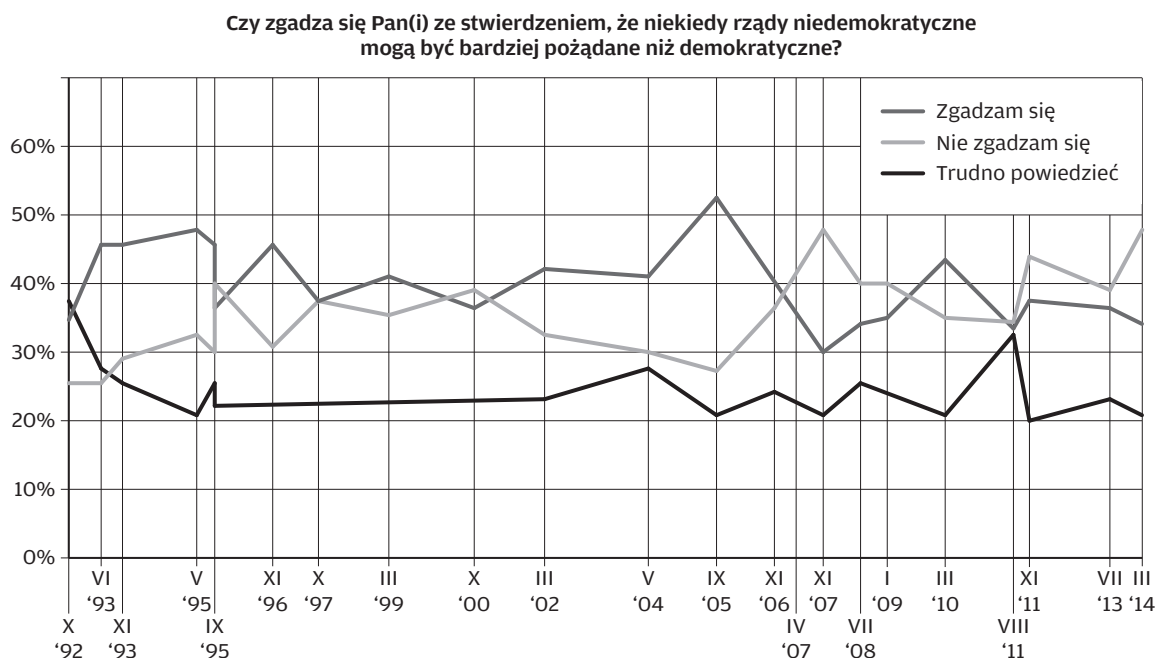
CZĘŚĆ II – Wypracowanie (12 punktów)

Zadanie 32. (0–12)

Wybierz jeden z podanych tematów i napisz wypracowanie.

Materiały źródłowe do tematu 1.

Dane statystyczne. Stosunek do demokracji

Źródło: *Opinie o demokracji*, Komunikat z badań CBOS 42/2014, www.cbos.pl. (dostęp: 7.03.2015).

Tekst. Tyrania większości

Na łamach „Washington Post” Anne Applebaum pisze we wtorek o sytuacji na Węgrzech, wskazując na zagrożenia, jakie dla demokracji może stanowić dominująca pozycja premiera Viktora Orbana i jego partii Fidesz.

„[...] w ostatnich miesiącach Węgry dały Europie kolejny przykład tego, jak krucha może być demokracja – nawet tam, gdzie funkcjonuje. Tak jak przekleństwem Białorusi jest przywódca, nie dość popularny, by pozostać u władzy bez uciekania się do przemocy, tak przekleństwem Węgier jest teraz przywódca zbyt popularny, albo mający zbyt dużą większość, który może zmieniać prawa i konstytucję swojego kraju, by utrzymać się u władzy bez jakiegokolwiek przemocy” – pisze Applebaum.

Doprawdy, gdy autorzy amerykańskiej konstytucji niepokoiли się „tyranią większości”, mogliby mieć na myśli Viktora Orbana, węgierskiego premiera. Orban nie jest draniem. Jest inteligentnym, znakomitym politykiem, byłym działaczem antykomunistycznym, który był już w przeszłości premierem.

Źródło: [autor nieznany], *Dominująca pozycja Orbana zagrożeniem dla demokracji Węgier*, <http://www.wprost.pl> (dostęp: 5.07.2015).

Temat 1.

Wyjaśnij, jakie problemy stanowią zagrożenie dla funkcjonowania współczesnej demokracji.

Temat 2.

Przedstaw system ochrony praw i wolności człowieka w Polsce i oceń jego funkcjonowanie.

Materiały źródłowe do tematu 3.

Dane statystyczne. Imigranci w Polsce

Czy Pana(i) zdaniem, nasz kraj potrzebuje większej liczby imigrantów, którzy przyjeżdżają do Polski, aby się tu osiedlić?	2004	2015
	w procentach	
Zdecydowanie tak	1	1
Raczej tak	5	6
Raczej nie	41	52
Zdecydowanie nie	42	34
Trudno powiedzieć	12	8

Źródło: Przybysze z bliska i z daleka, czyli o imigrantach w Polsce, Komunikat z badań CBOS 93/2015,
www.cbos.pl (dostęp: 5.10.2015).

Tekst. Imigranci w Wielkiej Brytanii

Ponad 20 tysięcy brytyjskich dzieci rozpoczynających naukę szkolną nie będzie mogło pójść do wybranych przez siebie i ich rodziców placówek, gdyż system edukacyjny na Wyspach nie radzi sobie z napływem imigrantów.

Eksperti ostrzegają, że tysiące brytyjskich uczniów zostanie zmuszonych do godzinnych dojazdów do szkół, po tym jak nie dostaną się do placówek w okolicy swojego miejsca zamieszkania.

Lokalne władze musiały podjąć decyzję o utworzeniu dodatkowych sal w szkołach, by poradzić sobie z rosnącą liczbą dzieci szkolnych pochodzących z zagranicy.

Niektóre z brytyjskich dzieci mogą nie otrzymać miejsc w szkołach w ogóle. W ubiegłym roku 150 tysięcy dzieci nie miało możliwości pójścia do wybranej przez siebie szkoły.

Lider UKIP oświadczył, że nowi imigranci nie powinni mieć prawa do państwowej edukacji, jeśli mieszkają w Wielkiej Brytanii mniej niż pięć lat.

Według Nigela Farage’a „imigranci muszą finansowo wspierać się nawzajem i swoje dzieci w ciągu pięciu lat od przyjazdu na Wyspy. Ma to obejmować edukację, prywatne ubezpieczenie zdrowotne oraz zakwaterowanie”.

Źródło: <http://www.polishexpress.co.uk> (dostęp: 12.04.2015).

Temat 3.

Rozstrzygnij, jaki model polityki Unii Europejskiej w stosunku do imigrantów jest korzystniejszy z ich punktu widzenia oraz z punktu widzenia ich nowej ojczyzny.

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)

ISBN 978-83-7879-241-3

9 788378 792413